ሕይወቴና
የኢትዮጵያ እርምጃ

ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ
ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ።

፩ኛ መጽሐፍ

ኢንግላንድ ባዝ ፲፱፻፷፱ ዓ. ም.

መጽሐፉን በድጋሚ ለማሳተም
መብቱ የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ በጎ አድራጎት ድርጅት ነው

መጀመሪያ እትም ፲፱፻፷፭ ዓ.ም ።

ብርሃንና ፡ ሰላም ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡
ማተሚያ ፡ ቤት ፡ ታተመ ።

መቅድም

በጭንጫና በጠነከረ መሠረት ላይ የታነጸን ቤት ፣ ዝናብ ቢዘንብ ፡ ጐርፍም ቢጐርፍ ፡ ነፋስም ቢነፍስ ፡ ገፍተው ሊጥሉት አይችሉም ። የእኔንም የሕይወት ታሪክ አንዳንድ ሰዎች ባለማወቅና በመሳሳት ፡ ወይም በምቀኝነት ፡ እውነት አስመስለው ጽፈው ፣ ሌሎችን እንዲመስላቸው ለማድረግ ቢፈትኑ ፣ የውነተኛውን ነገር ከስፍራው ሊያናውጹት አይችሉም ።

የሕይወቴን ዜና ለመጻፍ ምክንያትና ጊዜ ባገኘሁበት በዚህ ሰዓት ፣ ከጽሒፈት አስቀድሜ ጸሎቴን እንደሚከተለው ለፈጣሪዬ አቅርቤ ወደፊት እቀጥላለሁ ።

አቤቱ ድካም የሌለብህ ኃያል ፡ ኀልፈት የሌለብህ ዘለዓለማዊ ሆይ ፡ የምትሠራውን ሥራህንና ፍርድህን በማድነቅ ከመወሰን በቀር ፍጡር መርምሮ ሊደርስበት አይችልም ።

በዚህ ባለፈውና ባሁኑ ዘመን የኢትዮጵያ ሕዝብ ከተራው ሰው አንሥቶ እስከ ንጉሠ ነገሥቱ ፣ ለጊዜው በኀዘን ባሕር እንዲሰጥም ፡ የኢጣልያ ሕዝብ እስከ ንጉሡ ለጊዜው በደስታ ባሕር እንዲዋኝ ያደረግህበትን ምክንያት ፣ አንተ ብቻ ታውቀዋለህ እንጂ ፍጡር ተመራምሮ ለማወቅ የማይችለው ረቂቅ ምስጢር ነው ።

በአርአያህና በምሳሌህ ከተፈጠረው ፍጥረት ሁሉ ፡ ነፍሱን ከሥጋው እስከምትለይበት ቀን ድረስ ካንተ የሚለምነውን ሁሉ ፣ አይደረግልኝም ብሎ ተስፋ የሚቈርጥ ስለሌለ ፡ ኢትዮጵያም ነፃነቷ እንደጠፋና በባዕድ ገዥ እጅ እንደ ወደቀች እንዳትቀር ፡ ሕዝቦችዋም የባዕድ ገዥን በመፍራት አፋቸው እንደ ተዘጋ ፡ በቀላል ቀንበርና በደስታ ወደ ሥልጣኔ የሚመራቸ

ውን ኢትዮጵያዊ ገገርያቸውን በማጣት ፤ ልባቸው እንደተጨነቀ እንዳይ ኖሩ የቸርነትህን ሥራ ሠርተህ ታድናቸው ዘንድ እንለምንሃለን ።

አቤቱ የስደተኞች አገር ፤ የዕውሮች ብርሃን ሆይ ፡ እውነትና ፍርድ ዙፋኖችህ ናቸው ። ስለ ነፃነታችን ካገራችን በግፍ ወጥተን የተሰደድነውን እኛንም ተቀበለን ። እንደዚህም ብለን እንለምንሃለን ። ስለ ብዙ ምሕረትህ ነው እንጂ ፤ ስለ ጽድቃችን አይደለም ።

አሁንም ከ፲፫ ዓመት ዕድሜዬ ጀምሮ እስከዚህ ዘመን እኔን መሣሪያ አድርገህ በሠራኸው መሠረት ፤ ዜና ሕይወቴን ለመጻፍ አስቤ ጀምሬአለ ሁና ፤ ለፍጻሜው ፈቃድህ እንዲሆን እለምንሃለሁ ። ይህንንም ለመጻፍ ያሰ ብሁበት ምክንያት ምንም ካንተ የተሰወረ ባይሆን ፤ በዚህ ጽሑፍ ላይ ልገ ልጸው ይገባኛል ።

አንደኛ ፡ አንተ በፈቀድኸው አድርገህ በምትሠራው ሥራ ሁሉ ስምህ እንዲመሰገንበት ነው ።

ሁለተኛ ፡ ሰውን በዚህ ዓለም ላለው ክብር ባለጠጋና ከሌሎችም ፍጥረ ቶች በላይ አድርገህ ስትሾመው ፤ በቸርነትህና በለጋስነትህ ብቻ እንጂ ያለ ዋጋ መሆኑ እንዲታወቅ ነው ።

ሦስተኛ ፡ በዚህ ታሪክ ውስጥ የሌላ ሰው ስም በሚጠራበት መስመር ሁሉ በማዳላት ወይም በመጥላት ሳይሆን በስሕተት ከሚሆነው በቀር እውነ ቱን ብቻ ለመጻፍ ልባችንን ዳኛ ማድረጋችንን አንተ ታውቃለህ ።

አራተኛ ፤ ምንም በቅዱሳት መጻሕፍት ያልተጻፈ ባይኖር ፤ እንደ አሰ ብሁት ለመጻፍ እንድችል ብታደርገኝ ወደ ፊት የሚነሡት ወገኖቻችንና ወንድሞቻችን «ያለ እኔ ምንም ለመሥራት አትችሉም» ያልከውን ቃል ተመልክተው ባንተ እርዳታ ብቻ ሥራ መሥራት እንዲችሉ ልባቸው እንዲ ረዳው ነው ።

አምስተኛ ፤ ሰው በደስታም በመከራም ጊዜ ቢሆን ያንተ መሣሪያ መሆኑን አምኖ በራሱ ቆራጥነትና ትጉህነት ሥራውን ካልሠራ በሌላ ሰው ፈቃድ ብቻ የሚሠራ ሆኖ አላፊነቱ የማይቀርለት ስለሆነ ፤ በተፈጥሮና በት ምህርት ባገኘው መሥራት የሚገባው መሆኑን እንዲያውቀው ነው ።

ስድስተኛ ፤ ማናቸውም ሥራ ቢሆን በጊዜና በዕድሜ ይፈጸማል እንጂ፤ በምኞትና በችኰላ ሊፈጸም የማይቻል መሆኑን ሰው ሁሉ እንዲያውቀውና እንዲረዳው ነው ።

ለዚህ ሁሉ ሙሉ ፈቃድህ እንዲሆን እለምንሃለሁ ።

መግቢያ

ማናቸውንም ሥራ ቢሆን ሰው ይጀምራል እንጂ እግዚአብሔር ካላገዘውና ካልረዳው ሊፈጽም አይችልም ። እስከሚቻለውም ሠርቶ የጀመረውን ሥራ ሳይፈጽም ቢቀር ፤ ሰነፍ ተብሎ አይታማም ። እንደዚሁ እኛም ከንግ ሥተ ሳባና ከሰሎሞን ዘር በመወለዳችን የኢትዮጵያን መንግሥት በፊትም በእንደራሴነት ፤ በኋላም በንጉሠ ነገሥትነት አደራ ከተቀበልንበት ከ፲፱፻፱ ዓ. ም. ጀምሮ እስካሁን ያገሩን ውስጥ ሥራ በየጥቂቱ ለማሻሻል ፡ የምዕራባ ውያንንም የሥልጣኔ ሥራ ባገር ውስጥ አስገብተን ሕዝባችን ወደ ትልቅ ደረጃ የሚደርስበትን በሚቻለን ሁሉ ጀምረናልና ሕሊናችን አይወቅሰንም።

በየጥቂቱ ማለት ሕፃንን ልጅ በማባበልና በማስለመድ ካልሆነ በቀር በእጁ የያዘውን ነጥቆ ቢወስዱበት ደስ አይለውም ። በማሳየትና በማቅመ ስም ካልሆነ ማናቸውንም ምግብ ቢሰጡት ሊመገበው አይፈቅድም ። ጥር ስም እስቲያበቅል ወተት ወይም ሌላ ለስላሳ ምግብ ካልመገቡት ፡ ዳቦ ወይም ሥጋ ቢያቀርቡለት ሊመገበው አይችልም ።

እንደዚሁም በትምህርት ቤት ሳይማርና በዦሮውም የዕውቀትን ነገር ሳይሰማ በዓይኑም ሳይመለከትና ሳይመረምር በልማድ ብቻ የሚኖረውን ሕዝብ ብዙ ዘመን የኖረበትን ልማዱን በትምህርት አስለቅቆ አዲስ ልማድ እንዲቀበል ለማድረግ በመቸኰልና በጭካኔ ሥራ ሳይሆን በትዕግሥትና በትምህርት በየጥቂቱ በቀን ብዛት ማስለመድ ያስፈልጋል ማለት ነው ።

በ፲፱፻፮ ዓ.ም. ዐፄ ምኒልክ ታመው ከቤት ስለ ዋሉ ፡ ከዚያም ወዲህ የልጅ ኢያሱ እንደራሴ ራስ ቢትወደድ ተሰማ በሞቱ ስላረፉ ፤ ስድስት ዓመት ያህል መንግሥቱን ለመምራት ሥልጣን የተቀበሉት ልጅ ኢያሱ

አላፊነቱን ለመሸከም ስለ አልቻሉ፤ በ፲፱፻፱ ዓ. ም. አላፊነቱን በተቀበልሁ ጊዜ ፤ ስድስት ዓመት ሙሉ የተበላሸውን ለማቅናት ፡ ያልተጀመረውንም ሥራ እንዲጀመር ለማድረግና አዲሱን ሥልጣኔ ለማግባት ፡ አሳቤና ይልቁንም አሮጌውን ልምድ ለሚወደው ሕዝብ አጋዥ ስለ ነበረው ፤ በሁለት ብረት መካከል እንዳለ እንጨት አጣብቀውኝ የተቻለኝን እየሠራሁ ጊዜውን አሳለፍሁ ። በመዝናናት ሰውነትን ደስ የሚያሰኝ ሥራ በመሥራት የማሳልፈው ጊዜ ጥቂት ነበር ። ከተጀመረው ካገሩ ውስጥ ሥራ ያቃናሁትና አዲስ የሠራሁት ፡ ከውጭ አገርም የሥልጣኔ ሥራ ባገር ውስጥ እንዲገባ ያደረግሁት ወደ ፊት በየተራው ተጽፎ ይገኛል ።

በዚህም ላይ ለአዲሱ ሥራችን መሰናክል የሚሆን በውስጥ ወይም በውጭ ሰዎች የሚወራ አንዳንድ የውስጥና የውጭ ችግር በየጊዜው ይደርስብን ነበርና ፤ ሽብር እንዳይሆንና የሰው ደም እንዳይፈስ ፤ በጎሣ መለያየትን እንዳያስከትል ሥራውን ሁሉ በትዕግሥት መሥራት የሚያስፈልግ ሆን ። የጠላታችን ወጥመድ ባገር ውስጥ ሽብር ለመጠቀም መሆኑን ገና የመንግሥቱን ሥራ ሳልይዝ አውቀው ነበር ።

ይልቁንም ደግሞ የኢትዮጵያን አንድነት ለማስተሳሰርና ለማጽናት ፤ ሕገ መንግሥትን በማቆማችን ፡ የወንዶችና የሴቶች ልጆች ትምህርት ቤት በመክፈታችን ፡ የሕዝባችን ፡ ጤና የሚጠበቅበትን ሆስፒታል በመሥራታችን ፤ ሌላውንም አገራችን ኢትዮጵያ በታሪክ ብቻ ሳይሆን በሥራ ነፃነቷን የምታጸናበትን ሥራ በያይነቱ በመጀመራችን ፤ የጠላት ልብ በቅንዓት መሸበሩን በሚሠራብን ፖለቲካ ስለ ተረዳነው ፤ በሕዝባችን መካከል መለየት እንዳይሆን ስንጠነቀቅ ማናቸውንም የግዴታ ነገር በሕዝባችን ላይ አስጨንቀን ለመሥራት አልፈቀድንም ።

ይህንንም ሁሉ የጥንቃቄ ሥራ እየሠራን ፡ ሕዝባችንን ወደ ሥልጣኔ መንገድ ለመምራት ስንጀምር ፤ ጠላታችን በግፍ ተነሥቶ አዲሱን መሣሪያ የያዙ ብዙ ወታደሮችና ብዙ የጦር አይሮፕላኖች ፤ ብዙ ታንኮች ወደ አገራችን ልኮ ፡ የመንግሥታትንም ቃል ኪዳን አፍርሶ ፡ በመትረየስና በመድፍ ፤ በጥራቱም በብዛቱም ከእኛ መሣሪያ ብዙ ጊዜ በሚበልጥ ባዲሱ የጦር መሣሪያ ስለ ወጋን ፤ ለዓለም መንግሥታት ማኅበር አቤቱታ እያቀረብን ልባችን ሳይሸበር ፤ የጦር ሠራዊታችንን ልብ እያጽናናን ፤ በጥንካሬ ብንመክትና ብንከላከል ፤ ትልቅ ጉዳት ለማድረግ የሚችለውን በኢንተርናሽናል ሕግ የተከለከለውን ልዩ ልዩ የሆነ መርዝና የጋዝ ጢስ ስለ አፈሰሰብን ፡ ብዙ ቦምብም ስለ ጣለብን ፤ በቦምብና በመትረየስ የቆሰሉት ፤ በመርዝ የታፈኑት እንዳይታከሙና እንዳይድኑ ፤ የዓለምን የቀይ መስቀል ማኅበር ሐኪሞችን ከነመድኀኒቱ በቦምብ ስለ ደበደባቸው ፤ እኛም ስለ ነፃነታችን በጦርነት ውስጥ እንደ አንድ ወታደር ተዋግተን ፡ እንደ ጦር አለቃ አሰልፈን ፡ ለመሣሪያ መግዣ የብድር ገንዘብ እንኳ ባለማግኘታችን ምክንያት ከጥቂት አዲስ መሣሪያ በቀር ለመከላከያ የሚበቃ መሣሪያ ስለሌለን ፤ ከአርባ ዓመት በፊት በነበረ አሮጌ መሣሪያ እስከሚቻለን ከተከላከልን በኋላ በማያሳፍር አኳኋን ፤ ለጊዜው ድል ሆነን ወደ አዲስ አበባ የተመለስንበት ፤ ከአዲስ አበባም ወደ ውጭ አገር የወጣንበት ምክንያትና ሌላውም ይህን የመሰለው ሁሉ ወደ ፊት በየስፍራው ተጽፎ ይገኛል ።

ስለዚህ የኢትዮጵያ ተወላጆች የሆኑ ሁሉ አገራችን ኢትዮጵያ ለነፃነቷ የሚያሠጋ አደጋ ስለ ወደቀባት ፤ ያለፈውን ከሥሩ ጀምረው መርምረው ለወደፊቱ ነፃነቷ እንዳይጠፋ እንደሚቻላቸው ከመሥራት ሳያቋርጡ እንዲኖሩ ፡ የኢትዮጵያም ተወላጆች ባይሆኑ ግፍን የሚጠሉና እውነቱን ፍርድ የሚወዱ ሰዎች ሁሉ ፡ ሕዝባውያን በምክራቸው ፤ ካህናት በጸሎታቸው ስለ ኢትዮጵያ ነፃነት እርዳታቸውን እንዳያጓድሉ በአደራና በልመና እናሳስባቸዋለን ።

እንግላንድ ባስ ። የካቲት ፲፱፻፳፱ ዓ. ም. ተጻፈ ።

ቀዳማዊ ኀይለ ሥላሴ
ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ።

ማውጫ

ገጽ

ምዕራፍ ፩ ። የሕፃንነቴ ታሪክ ደጃዝማችነት እስከ ተሾምሁበት (፲፰፻፹፬ — ፲፰፻ ፺፰ ዓ. ም ።) . . . . ፩

፪ ። ደጃዝማችነት ከተሾምሁበት እስከ አባቴ ዕረፍት (፲፰፻ ፺፰ ዓ. ም ።) . . . . ፮

፫ ። ከልዑል አባቴ ዕረፍት በኋላ የሐረርን ግዛት እስከ ተሾምሁበት ዘመን (፲፰፻ ፺፰ — ፲፱፻፪ ዓ. ም ።) ፱

፬ ። ሐረርንና የአውራጃዋን ግዛት ስለ መሾሜ ፤ (፲፱፻፪ ዓ. ም ።) . . . . ፲፮

፭ ። የጋብቻ ሥርዓት ከፈጸምሁበት ጀምሮ አልጋ ወራሽና ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴ እስከሆንሁበት ዘመን ድረስ (፲፱፻፫ — ፲፱፻፱ ዓ. ም ።) . . . . ፳፬

፮ ። በልጅ ኢያሱና በእኔ መካከል መቀያየም ስለ ተጀመረበት ምክንያት ። . . . . ፳፮

፯ ። ልጅ ኢያሱ ከተሻሩበት ከመስከረም ፲፯ ቀን ፲፱፻፱ ዓ. ም. አንሥቶ ግርማዊት ንግሥት ዘውዲቱ ዘውድ እስከጫኑበት እስከ የካቲት ፬ ቀን ፲፱፻፱ ዓ. ም ። ፴

፰ ። የንግሥት ዘውዲቱ የዘውድ በዓል ከተደረገበት አንሥቶ ልጅ ኢያሱ ወሎ ላይ ድል ሆነው እስከ ሸዋ ድረስ ። . . . . ፴፯

፱ ። ሚኒስትሮች ስለ መሻራቸውና በአዲስ አበባ የቸነፈር (ግሪፕ) በሽታ ስለ መግባቱ ። . . . . ፴፱

ምዕራፍ ፲ ። ልጅ ኢያሱ ትግሬ ላይ ተገኝተው ስለ መያዛቸው ። ፵፩

፲፩ ። በንግሥት ዘውዲቱና በእኔ መካከል እየገቡ ለመንግሥቱ ሥራ መሰናክል ሆነው ስለ ነበሩ ሰዎች ። ፵፫

፲፪ ። ያገሩን ውስጥ ሥራ በደንብና ባዋጅ ስለ ማሻሻልና የውጭ አገር ሥልጣኔ በኢትዮጵያ እንዲገባ ስለ ማድረግ ። . . . . ፵፮

፲፫ ። ኢትዮጵያ ወደ ዓለም መንግሥታት ማኅበር እንድትገባ ስለ ማድረጋችን ። . . . . ፶፭

፲፬ ። ባሮች ነፃ እንዲወጡ ስለ ማድረጋችንና የነፃነታቸውም ነገር በያመቱ እየተሻሻለ ስለ መሔዱ ። . . . ፶፯

፲፭ ። አውሮፓን ለመጐብኘት ስለ ተደረገልን የክብር ጥሪ ። . . . . ፷፩

፲፮ ። ከእስክንድርያ ወደ ፓሪስ ስለ መሔዳችን ። . . . . . ፷፰

፲፯ ። ከፓሪስ ወደ ብሩክሴል ስለ መሔዳችን ። . . . . . . ፸፪

፲፰ ። ከፓሪስ ወደ ሮማ ስለ መሔዳችን ። . . . . ፸፮

፲፱ ። ከፓሪስ ወደ ሎንዶን ። . . . . ፹፪

፳ ። ከፓሪስ ወደ ግሪክ ከተማ ወደ አቴና ። . . . . ፺፪

፳፩ ። ከአቴና ወደ አገራችን ወደ ኢትዮጵያ መመለስ ። ፺፯

፳፪ ። የእንግሊዝ መንግሥት የጣናን ባሕር ሲገድብ ፤ የኢጣልያ መንግሥት ከኤርትራ ወሰን ጀምሮ በኢትዮጵያ መሃል ለመሃል አቋርጦ እስከ ኢጣልያ ሱማሌ የምድር ባቡር ሲሠራ ለመረዳዳት ስለ መዋዋላቸው ። . . . . ፻፩

፳፫ ። ስለ አሰብ ባሕር ወደብና ስለ መንገድ ሥራ ስለ ወዳጅነትም ከኢጣልያ ጋር ስለ መዋዋላችን ። . . . ፻፲፱

፳፬ ። አልጋ ወራሽነትንና ባለሙሉ ሥልጣን እንደራሴነትን ሳንለቅ የንጉሥነት ማዕርግ ስለ መቀበላችን ። ፻፳፬

፳፭ ። ኢጣልያኖች ራስ ጉግሣ ወሌ እንዲሸፍቱ ስለ ማድረጋቸው ። . . . . ፻፳፱

፳፮ ። የቤተ ክህነት ሥራ እየተሻሻለና እየታደሰ እንዲሔድ ስለ ማሰባችንና ስለ መጀመራችን ። . . . . . ፻፴፭

፳፯ ። ከኢትዮጵያ መምህራን ተመርጠው ጳጳሳት እንዲሾሙ ስለ ማድረጋችን ። . . . . ፻፴፰

፳፰ ። የንጉሠ ነገሥት ዘውድ ስለ መቀዳጀታችን ። . . . . ፻፵፩

፳፱ ። ሕገ መንግሥት ስለ ማቆማችን ። . . . . ፻፵፯

ምዕራፍ ፴ ። የሕገ መንግሥትን ትርጓሜ ስለ ማስረዳት ። . . . . ፻፶፬

፴፩ ። ኢጣልያኖች በራስ ኃይሉ በኩል የተንኰል ፕሮፓጋንዳ ሠርተው ልጅ ኢያሱ ከሚጠበቁበት ከፍቼ አምልጠው እንዲወጡ ስለ ማድረጋቸው ። . . . . ፻፷፰

፴፪ ። የስዊድን አልጋ ወራሽ ልዑል ጉስታፍ አዶልፍ ሊጐበኙን ስለ መምጣታቸውና በክብር ስለ መቀበላችን ። . . . . ፻፸፪

፴፫ ። የቀይ መስቀል ማኅበር ስለ ማቆማችን ። . . . . . . ፻፸፭

፴፬ ። ኢጣልያ በግፍ መነሣትዋን በየጊዜው ስለ ማስታወቃችን ። . . . . ፻፸፰

፴፭ ። የክተት ዐዋጅ ስለ መንገራችን ። . . . . ፻፹፱

፴፮ ። የደቡብን የጦር ሠራዊት ስለ ማደራጀት ። . . . . . ፻፺፰

፴፯ ። ስለ ደጃዝማች ኃይለ ሥላሴ ጉግሣ ክዳት ። . . . . . ፪፻፬

፴፰ ። ወደ ደሴ ስለ መሔዳችን ። . . . . ፪፻፰

፴፱ ። በደሴ ሳለን ጄኔራል ዲቦኖ ተሽሮ ማሬሻል ባዶሊዮ መሾሙን ስለ መስማታችን ። . . . . ፪፻፲፪

፵ ። የጦር ሰፈራችን ገና በደሴ ሳለ በራስ ደስታ ግምባር የጦሩን መፈታት ስለ መስማታችን ። . . . . ፪፻፲፬

፵፩ ። ተጨማሪ ጦር ለማደርጀት ዐዋጅ ስለ ማድረጋችን ። . . . . ፪፻፲፯

፵፪ ። ከደሴ ወደ ኮረም ስለ መጓዛችን ። . . . . ፪፻፲፱

፵፫ ። በሺሬና በተምቤን የነበረው የጦር ሠራዊታችን እየቀናው ስለ መሔዱ ። . . . . ፪፻፳፪

፵፬ ። ከኮረም ወደ ማይጨው የጦር ግንባር ስለ መሔዳችን ። . . . . ፪፻፳፰

፵፭ ። የማይጨው ጦርነት ። . . . . ፪፻፴፭

፵፮ ። ወደ አዲስ አበባ ስለ መመለስ ። . . . . ፪፻፴፱

፵፯ ። ከአዲስ አበባ ወደ ውጭ አገር ለመሔድ በምክር ስለ መቆረጡና ስለ መሔዳችን ። . . . . ፪፻፵፫

፵፰ ። ከጅቡቲ ወደ ኢየሩሳሌም ስለ መሔዳችን ። . . . . ፪፻፵፯

፵፱ ። ከኢየሩሳሌም ወደ ሎንዶን ስለ መሔዳችን ። . . . . ፪፻፶

፶ ። ከሎንዶን ወደ ጄኔብ ሔደን ከመንግሥታት ማኅበር ፍርድ ስለ መጠየቃችን ። . . . . ፪፻፶፪

በልጅነት ዘመን ።

ምዕራፍ ፩

የሕፃንነቴ ታሪክ ደጃዝማችነት እስከ ተሾምሁበት
(፲፰፻፵፬ — ፲፰፻፺፰ ዓ. ም.)

አባቴ ልዑል ራስ መኰንን የታላቁ የሸዋ ንጉሥ የሣህለ ሥላሴ ልጅ የልዕልት ተናኘ ወርቅ ልጅ ናቸው ። አባታቸውም የዶባና የመንዝ ባላባት ደጃዝማች ወልደ ሚካኤል ወልደ መለኮት ናቸው ። በ፲፰፻፵፬ ዓ. ም. ግንቦት ፩ ቀን ጐላ ወረዳ ደረፎ ማርያም በሚባል ስፍራ ተወለዱ ። ፲፬ ዓመት ያህል ካባታቸው ጋራ ቆይተው ያጎታቸው የንጉሥ ኃይለ መለኮት ልጅ ዳግማዊ ምኒልክ ገና የሸዋ ንጉሥ ሆነው ሳሉ ፡ አባታቸው ደጃዝማች ወልደ ሚካኤል ወስደው ፤ ይህ ልጅ ከአክስትዎ የወለድሁት ነውና ከርስዎ ጋራ በቤተ መንግሥትዎ ይደግልኝ ብለው ሰጧቸውና አጋጣሚ ሁኖ ከዝምድናው በቀር ልዩ ባለሟል አደረጉዋቸው ።

ከዚህም በኋላ በያንዳንድ ሥራ ላይ እየሾሙ ብዙ ጊዜ ፈትነው ለመንግሥታቸው ሥራ ታማኝና ትጉህ መሆናቸውን ዐፄ ምኒልክ ስለ ተረዱት ፤ የ፳፬ ዓመት ዕድሜ ሳሉ በ፲፰፻፷፰ ዓ. ም. የባላምባራስነት ማዕርግ ሾሟቸው ። በዚሁም ዘመን የሕግ ሚስታቸውን ወይዘሮ የሺ እመቤትን (የእኔን እናት) አገቡ ።

ዳግማዊ ዐፄ ምኒልክ በ፲፰፻፸፱ ዓ. ም. ገና ንጉሥ ሲባሉ ፤ ወደ ሐረር ዘምተው ጥንት የኢትዮጵያ ግዛት የነበረውን የሐረርጌን ግዛት መልሰው በወሰዱት ጊዜ ፤ አባቴ በጦርነት ጀግና ፡ የወታደሮችም ወዳጅና መሪ መሆ

ናቸው ስለ ታወቀላቸው ፤ ለሐረርና ለአውራጃዋ ገዥና የጦር አለቃ ሆነው ደጃዝማች ተብለው ተሾሙ ። እንዲሁ ደግሞ ዳግማዊ ምኒልክ ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ተብለው ከተቀቡ በኋላ በ፲፰፻፹፪ ዓመተ ምሕረት በሚያዝያ ወር የራስነት ማዕርግ ሾሟቸው ።

አባቴ ወደ ሐረር በዘመቱ ጊዜ እንደ ክርስቲያን ሥርዓት በቃል ኪዳን ያገቧቸውን ሚስታቸውን የእኔን እናት ወይዘሮ የሺ እመቤትን በዘመቻው ጊዜ በሸዋ ትተዋቸው ዘምተው ነበር ። ጦርነቱ ተጨርሶ አገሩ ሰላም ለመሆን ሲጀምር ወደ ሐረር እንዲመጡ አደረጉ ።

በሐረርም ያልቀናውን የውጋዴንን አገር አቀኑ ። የጊዜውን የጦር አቅድ እያስተማሩ ለባላገሩ የከበደበትን ግብር እያቃለሉ ኖሩ ።

እኔም በሐምሌ ፲፮ ቀን ፲፰፻፹፬ ዓ. ም. በዘመነ ዮሐንስ ኤጀርሳ ጐሮ (ሐረር) ተወለድሁ ። ያባቴ እኅት የወይዘሮ እኅተ ማርያም ልጅ ወይዘሮ መዝለቂያ ደጃዝማች ኃይለ ሥላሴ ዓባይነህን አግብተው ይኖሩ ነበር ። እኔ በተወለድሁ ባራተኛው ወር ዛሬ ራስ ያልነውን እምሩን ወልደው ነበርና መንታ ሆነው እንደ ተወለዱ ልጆች ሁለታችንም በአንድነት አደግን ። ዕድሜያችንም ሰባት ዓመት ሲሆን ልዩ አስተማሪ አምጥተውልን በቤታችን ትምህርት ጀመርን ። በተወለድን በዐሥር ዓመት ፡ ትምህርት በጀመርን በ፫ኛው ዓመት ባማርኛና በግእዝ ማንበብና መጻፍ ዐወቅን ። አስተዳደጋችን ግን እንደ ተራ ሰዎች ልጆች ነበር እንጂ በዚያ ዘመን እንደ ነበሩ የነገሥታት ልጆች በመቀማጠል አልነበረም ። እናቴ ወይዘሮ የሺ እመቤት ገና የሠላሳ ዓመት ዕድሜ ሳሉ በ፲፰፻፹፮ ዓመተ ምሕረት መጋቢት ፮ ቀን ዐርፈው ፤ ሐረር በጥምቀተ ባሕር ቅዱስ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን ተቀበሩ ። ይህንንም ሁሉ በኋላ ዘመን ከአሳዳጊዎቼ እየሰማሁ የተረዳሁት ነው ።

አባቴ ልዑል ራስ መኰንን በግዛት አገራቸው በሐረር ከሚኖሩበት ይልቅ በአዲስ አበባና በሌላው የኢትዮጵያ አውራጆች ለዘመቻ የሚጓዙበት ወራት ይበዛ ነበር ። ወደ ውጭ አገሮችም የመንግሥት መልክተኛ እየሆኑ ሔደዋል ።

አባቴ ካደረጓቸው ጉዞዎች አንዳንዶቹ የሚከተሉት ናቸው ። በ፲፰፻፹፩ ዓ. ም. ወደ ኢጣልያ ተልከው ሔደዋል ። በ፲፰፻፹፰ ዓ. ም. በአላጌ ዘመቻ ጊዜ ራስ ወሌን ፡ ራስ ሚካኤልን ፡ ራስ መንገሻ አቲከምን ፡ ራስ አሉላን ፡ ደጃች ወልዴን ፡ ፊታውራሪ ገበየሁን ፡ ፊታውራሪ ተክሌን ፡ ሊቀ መኳስ አድነውን ፡ ቀኛዝማች ታፈሰን ይዘው ቀዳሚና ጠቅላይ የጦር አዛዥ ሆነው አዝምተዋል ። በ፲፰፻፺ ዓ. ም. በኢትዮጵያ ምዕራብ በሱዳን ወሰን በኩል የዐረብ አገር ወደሚባለው ዘምተዋል ። ይኸውም ዛሬ ቤኒ ሸንጉል የሚባለው አገር ነው ።

በ፲፰፻ ፺፩ ዓ. ም. የትግሬው ገዥ ራስ መንገሻ በዐፄ ምኒልክ ላይ ሸፈቱ ስለ ተባለ ወደ ትግሬ ተልከው ራስ መንገሻን ከዐፄ ምኒልክ ጋር አስ ታርቀዋል ። ወዲያውም ያገሩን ጸጥታ ለመጠበቅ ሐረርጌን እንደ ያዙ ሁለት ዓመት ያህል በትግሬ ተሾመው ቆይተው ተመለሱ ። በ፲፰፻ ፺፬ ዓ. ም. ለግር ማዊ ኤድዋርድ ፯ኛ የዘውድ በዓል ወደ እንግሊዝ አገር ተልከዋል ። በዚህም ሁሉ ላይ ዛሬ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር የሚባለውን ከውጭ አገር መንግሥ ታት ጋራ የሚያገናኘውን ጉዳይ ሁሉ የሚሠሩትና የሚጨርሱት እርሳቸው ነበሩና በፖስታ ተላልኮ በስልክ ተነጋግሮ ለማይፈጸመው ለየትልቁ ጉዳይ ሁሉ ከዐፄ ምኒልክ ጋር ለመመካከር እየተጠሩ በየዓመቱ ወደ አዲስ አበባ ይመላለሱ ነበር ። መንገዱም እንደ ዛሬው በምድር ባቡር ስላልነበረ በጕዞ ከሐረር እስከ አዲስ አበባ አንድ ወር ያስሔድ ነበር ።

አባቴ ሁለት ጊዜ ወደ አውሮጳ መጥተው የአውሮጳን ሕዝብ ሥልጣኔ ስለ አዩ ፡ ወደ ኢትዮጵያም ከሚመጡት ከአንዳንድ የውጭ ሰዎች ጋር በመ ነጋገር ትምህርት የሚገኝ መሆኑን ስለ ተረዱት ፤ እኔ የውጭ አገር ቋንቋ እንድማርላቸው አጥብቀው ይመኙ ነበር ። በዚህም አሳብና ምኞት ሳሉ ፤ በሐረር ከተማቸው ውስጥ አንድ ሆስፒታል አሠርተው ዶክቶር ቢታልያ የሚባለውን ሐኪም ከፈረንሳይ ቅኚ አገር የጉዋዶሎፕ ሰው ቀጥረው አምጥ ተው ነበርና ፤ እርሱ በሽተኞችን ከማከም በሚተርፈው ሰዓት በቀን አንዳ ንድ ሰዓት የፈረንሳይ ቋንቋ እንዲያስተምረን አደረጉና ትምህርታችንን ጀመርን ።

አባቴ በአውሮጳ ያዩትን የሥልጣኔ ሥራ በግዛታቸው ለመጀመርና ሕዝቡን ለማስለመድ ብርቱ ምኞት ነበራቸው ። በሐረር ከተማቸው መጀ መርያ ሆስፒታል ማቆማቸውም ስለዚሁ ነበር ። ይኸውም ሆስፒታል አባቴ ከሞቱ ከ፩ ዓመት በኋላ የፈረንሳዊ መንግሥት ከዳግማዊ ምኒልክ በ፺ሺ ፍራንክ በሚከተለው ውል የገዛው ነው ።

ሞዓ አንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ
ዳግማዊ ምኒልክ ሥዩመ እግዚአብሔር
ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ።

ይድረስ ከደጃዝማች ይልማ እንዴት ሰንብተሃል ። እኔ እግዚአብሔር ይመስገን ደኅና ነኝ ። ሐረርጌ ራስ መኰንን አሠርቶት የነበረውን የበሽተኛ መታመሚያ የሆስፒታል ቤት የፈረንሳዊ መንግሥት ሐኪም አስመጥቶ ያገራችንን ሕመምተኛ ሊያስታምምልን በኢትዮጵያ ልዩ መልክተኛና ባለ ሙሉ ሥልጣን ምንስቴር ሙሴ ክሎቢኮብስኪ ስለ ፈረንሳዊ መንግሥት ሬፑብሊክ ሆኖ ገዝቶታልና ያንኑ የሆስፒታሉን ቤት የቦታውን ንድፉንና

መጠኑን ለክተህ የሆኛውን ወረቀት አጽፈህ ለሐረርጌው ለፈረንሳዊ መንግ ሥት ቆንስል ለሙሴ ናጀር እንድታረካክብ ይሁን ።

ሐምሌ ፳፱ ቀን ፲፰፻፺፱ ዓመተ ምሕረት አዲስ አበባ ከተማ ተጻፈ ።

አባቴ በቶሎ የፈረንሳይ ቋንቋ እንዳውቅላቸው ቸኩለው ነበርና ዶክ ተር ቢታልያ በቀን አንዳንድ ሰዓት ብቻ የሚያስተምረን ወደ ፍጻሜ እንደ ማያደርሰን ስለ ተረዱት በሐረር ከተማ ውስጥ ካሉት ከአባ እንድርያስ ጋራ ተነጋግረው በዚያው በሚሲዮናቸው ቤት እየተማረ ያደገውን አባ ሳሙኤል የሚባለውን ኢትዮጵያዊ አመጡልንና እርሱ በትጋትና በጥንቃቄ ያስተም ረን ጀመር ። ስለሆነም ከዶክተር ቢታልያ በቀን አንዳንድ ሰዓት መማራች ንን አልተውንም ነበር ።

አባ ሳሙኤል የሚባለው አስተማሪያችን የአለቃ ወልደ ካህን ልጅ ነው ። ወልደ ካህን ማለት የኢጣልያ ሚሲዮን አባ ማስያስ ወደ ሽዋ በመጡ ጊዜ ወደ ካቶሊክ ሃይማኖት የገቡ ናቸው ። ልጃቸው አባ ሳሙኤልም በካቶ ሊክ ሚሲዮን ቤት ገብቶ የተማረበት ምክንያት ስለዚህ ነው ። አባ ሳሙኤል ትልቅ ዕውቀት ያለው ፡ ለመማርም ለማስተማርም የሚተጋ ፡ በደግነትና በትሕትና ከማንም ሰው ዕውቀትን እንደ ንብ የሚቀሥም ፡ በፍቅረ እግዚአ ብሔርና በፍቅረ ቢጽ የተጠመደ ፡ የነፍሱን እንጂ የሥጋውን ጥቅም ለማግ ኘት የማይጥር ደግ ሰው ነበር ። ይህንንም ማለቴ ዐሥር ዓመት ያህል አብ ረን በመኖራችን በጣም ስለ ዐወቅሁት ነው ።

በዚህ መጽሐፍ በመቅድሙ እንደ ተመለከተው ፤ ከ፲፫ ዓመት ዕድ ሜዩ ጀምሮ ያለውን የሥራዬን መታሰቢያ እጽፋለሁ ማለቴ ፤ ከዚያ አስቀ ድሞ የሠራሁት ሥራ ሁሉ በሞግዚቴ መሪነትና አመልካችነት ነው ። ከ፲፫ ዓመት ዕድሜዬ ወዲህ ግን ምንም እንኳ የሥጋዬ ኃይል ባይበረታ ፤ የነ ፍስ ዕውቀቴ ኃይል እየበረታ ለመሔድ በመጀመሩና የዚህ ዓለም የመግቢ ያው በር በመከፈቱ ምክንያት ፤ ሞግዚቴ ሳያዘኝ እኔ በፈቃዴ ይህ ሥራ ሌላ ውን ሰው ያስቀይማል ፤ ይህ ሥራ ግን ደስ ያሰኛል ፡ ይህ ጉዳት ነው ፡ ይህ ግን ጥቅም ነው ፡ እያልሁ ክፉና በጎ እየለየሁ ለመሥራት የዓለም መግቢያ ውን መሰላል ለመውጣት የጀመርሁበት ዘመን ስለ ሆነ ነው ።

በልዑል አባቴና በእኔ መካከል ያለው ፍቅር በጣም ልዩ ነበርና እስካ ሁን ይሰማኛል ። በምሠራውም ሥራና ታዛዥ በመሆኔ ዘወትር ይመርቁኝ ነበር ። መኳንንቶቻቸውና ሠራዊቶቻቸውም አባቴ በኔ ላይ ያላቸውን ፍቅር በማድነቅ ስለ ተመለከቱ እነሱም ከማክበር ጋራ ይወዱኝ ነበር ።

ልዑል አባቴ በተመቻቸው ሰዓት ሁሉ ጸሎት በመጸለይ ፡ ገንዘባቸ ውን ለተቸገሩ ድሆችና ለቤተ ክርስቲያን በመስጠት ፤ የታዘዘውን የክርስ ቲያን ሥርዓት እንደተቻላቸው ለመፈጸም ሲተጉ እመለከት ነበር ። እኔም

ሳድግ እንደርሳቸው ለማድረግ መንፈሳዊ ምኞት እንዲያድርብኝ ራሴን ለመግዛት ይመራኝ ነበር ። የልዑል አባቴ ኑሮ ከዚህ በላይ እንደ ተጻፈው መሆኑን ከቤተ መንግሥትና ከቤተ ክህነት ወገን የማያውቅ የለም ። በዚህ ዘመን ከነበሩት ትልልቆች ሰዎች ፤ ይህ መጽሐፍ እስከ ተጻፈበት ዘመን አንዳንዶቹ በሕይወተ ሥጋ ይገኛሉና የማጋነን እንዳልሆነ ሁሉም የሚያውቀው ነው ። አባቴም ዝንባሌዩ ሁሉ ወደ ትምህርት እንደ ሆነ ስለ ተመለከቱ በፍቅራቸው መጠን ደግሞ ደስታቸው እየበዛ ይሔድ ነበር ።